

Nr 225.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppskov med amortering av två till reglering av Nedre Årån i Jönköpings län beviljade lån från odlingslånefonden: given Stockholms slott den 16 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström, anför:

Den 6 maj 1921 anvisade Kungl. Maj:t till reglering av Årån och tillstötande vattendrag mellan Erlandsdamm och Sölaryd (Nedre Årån) för torrläggning av vissa vattenskadade marker i Våxtorps och Rydaholms socknar av Jönköpings län dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 39,910 kronor under de i kungörelsen den 28 juli 1916 (nr 376)

angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget stadgade villkor, dels ock lån från odlingslånefonden med 79,830 kronor under de i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 278) angående villkoren för lån från odlingslånefonden stadgade villkor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde för företaget upprättad arbetsplan.

Därjämte beviljade Kungl. Maj:t den 23 februari 1923 ytterligare lån från odlingslånefonden med 10,780 kronor.

I till Kungl. Maj:t ställda skrivelser av den 28 februari och 17 juni 1931 samt den 1 februari 1932 hava vissa delägare i företaget gjort framställning om nedsättning av ifrågavarande till företaget beviljade båda lån.

I ärendet har lantbruksstyrelsen avgivit infordrat utlåtande den 10 mars 1932 och därvid bifogat yttranden av statens lantbruksingenjör Carl Berner av den 30 december 1931 och av statens lantbruksingenjör Gösta Kindblom av den 28 februari 1932.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande:

Förslag till ifrågavarande företag upprättades vid av lantbruksingenjören C. B. Carlson åren 1912—1915 hållen syneförrättning enligt lagen om dikning m. m. den 20 juni 1879.

Företaget omfattar:

åker	5.33 hektar
ängs- och odlingsmark samt annan mark	280.34 »
summa 285.67 hektar.	

Företaget är slutfört. Arbetena hava godkänts av lantbruksstyrelsen den 11 januari 1926.

Kostnaderna för de låne- och bidragssökandenas andelar i företaget beräknades år 1921 till 119,882 kronor 70 öre och år 1923 till 130,682 kronor 70 öre. Den verkliga kostnaden har uppgått till 157,520 kronor, vilken, fördelad på den areal företaget omfattar, uppgår till omkring 552 kronor per hektar.

Den genom vattenavledningen uppkommande förbättringen av samma mark uppskattades år 1921 till 151,859 kronor 30 öre.

Såsom förut nämnts har staten för företagets utförande beviljat:

i statsbidrag utan återbetalningsskyldighet	kronor 39,910
i lån tillhopa	» 90,610

statsunderstöd tillhopa kronor 130,520.

Det beviljade statsbidraget motsvarade vid tiden för beviljandet en tredjedel av den beräknade kostnaden för företagets utförande.

De beviljade odlingslånen motsvara ett belopp av 317 kronor per hektar. Annuiteten å lånen utgör omkring 21 kronor per hektar.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har genom utslag den 30 augusti 1927 respektive den 29 februari 1928 fastställt fördelningen av de båda för företagets utförande beviljade lånen. Därav framgår, att lånet å 79,830 kronor skall amorteras under åren 1928—1953 och lånet å 10,780 kronor under åren 1930—1955. Enligt gällande bestämmelser utgör räntan å oguldet kapitalbelopp 3.6 procent.

Sökandena hava såsom skäl till sin framställning anført i huvudsak följande:

Efter företagets utförande hade det visat sig, att detsamma endast i obetydlig mån blivit till den nytta, som därmed varit avsedd. De marker, vilka avsetts att torrläggas, hade icke efter företagets genomförande i någon större grad förbättrats utan vore vid de ofta förekommande översvämningstillfällena i stort sett värdelösa för sökandenas jordbruk. Det vore icke nog med, att sökandena med yttersta svårighet fullgjort de årliga amorteringarna å lånen, utan de hade på grund av översvämningarna åsamkats avsevärda förluster vid inköp av gödningsmedel och utsäde samt nedläggande av arbete å dessa marker, utan att erhålla någon gengäld för uppoffringarna.

De förhoppningar, som sökandena ställt på företaget — förbättring av deras ekonomiska ställning och utveckling av deras jordbruk — hade icke gått i uppfyllelse. I stället hade företaget blivit en stor missräkning. Genom tillkomsten av de årliga amorteringarna hade deras förut svaga ekonomiska ställning ytterligare försämrats. Den största skadan å markerna förorsakades genom översvämningarna. Men även om markerna förskonades från dessa, vore kostnaderna för företaget så höga, att sökandena under nuvarande brydsamma och tryckande förhållanden icke kunde bära de med företaget förenade utgifterna. Till de totala kostnaderna för företagets utförande, 157,520 kronor, komme kostnaderna för markens odling samt anläggande av vägar och broar, beräknade tillhoppa till omkring 36,000 kronor. Då härtill komme ett genomsnittligt jordvärde av omkring 100 kronor per hektar, uppginge den förbättrade markens värde till omkring 1,390 kronor per hektar, under det att fullgod åkerjord av vederbörande taxeringsnämnder i orten och vid försäljningar av jordbruksfastigheter plägade värderas till omkring 800 kronor per hektar.

Vidare hava sökandena meddelat uppgifter rörande de skador, som förorsakats dem genom de å skilda tider inträffande översvämningarna.

Sökandena hava hemställt om nedsättning i de beviljade lånen med åtminstone hälften av nu återstående belopp.

Av lantbruksingenjörerna Berners och Kindbloms omförmälda yttranden framgår, att de av sökandena omförmälda översvämningarna väsentligen förorsakats av den förändring i vattenavrinningen, som blivit en följd av en efter torrlägningsföretagets slutförande verkställd reglering för kraftändamål av den omkring två mil längre upp i vattendraget belägna sjön Rusken.

Lantbruksingenjör Berner har därjämte framhållit, bland annat, att företagets ökade kostnader till stor del haft sin orsak däri, att arbetspriserna varit höga, då arbetena utfördes, men att jordvärdena efter företagets utförande stadigt varit sjunkande, ävensom att en av orsakerna till de höga arbetskostnaderna varit den, att olämplig entreprenör först anlätades, vilken ej slutförde arbetet.

Lantbruksstyrelsen har i sitt förenämnda utlåtande av den 10 mars 1932 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva uppskov under två år med amorteringen av till företaget beviljade ifrågavarande båda lån från odlingslånefonden med bibehållen skyldighet för intressen-

terna att under uppskovstiden erlägga ränta efter 3,6 procent å de oguldna delarna av sagda lån.

I utlåtandet har lantbruksstyrelsen anført, bland annat, följande.

I avseende å den omständigheten att ifrågavarande översvämningar förorsakades av regleringen av den längre upp i vattendraget belägna sjön Rusken erinrade lantbruksstyrelsen, att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 januari 1932 angående framställningar från föreningen för Emåns reglering samt Kalmar läns östra järnvägsaktiebolag om ändring av vattenlagen m. m. funnit sig böra ifrågasätta, att de förhållanden, som hade samband med inverkan ur jordbrukssynpunkt av sjöregleringar och dylikt på nedanför i vattendragen belägna markområden borde göras till föremål för utredning av särskilda sakkunniga.

I föreliggande framställning hade sökandena anhållit att med hänsyn till den skada, som förorsakats dem genom de inträffade översvämningarna, komma i åtnjutande av viss nedskrivning av de till företaget beviljade statslånen.

Med avseende härå finge till en början framhållas, att det icke visats, huruvida sökandena kunde vara i annan ordning berättigade till ersättning för sagda skada, eller huruvida särskilda åtgärder kunde vidtagas till förhindrande av ett återupprepande av översvämningarna å torrläggningsområdet. I sistnämnda hänseende hade i Berners förenämnda yttrande framlagts preliminära beräkningar, av vilka syntes framgå, att angivna ändamål borde kunna vinnas genom upptagande av en hjälpkanal i områdets nedre del. Erinras finge, att motsvarande åtgärd hade ifrågasatts vid ett omedelbart ovanför det här ifrågavarande beläget torrläggningsföretag vid Årån, som på liknande sätt vore utsatt för skada genom åns översvämningar. Inom sistnämnda företag vore sålunda en dylik hjälpkanal avsedd att utföras för avledande av flödena. Bidrag av statsmedel hade den 31 december 1931 beviljats till detta arbete.

Då emellertid erforderlig utredning angående de åtgärder, som i här förevarande fall borde i nyss angivna syfte vidtagas, givetvis krävde viss tid, funne sig lantbruksstyrelsen böra tillstyrka, att i avvaktan på framläggandet från vederbörande intressenters sida av sådan utredning en tillfällig lättnad nu bereddes dem i återbetalningen av de till företaget beviljade lånen. I detta avseende finge lantbruksstyrelsen föreslå ett uppskov under två år med amorteringen av sagda lån, dock med bibehållen skyldighet för låntagarna att under uppskovstiden gälda å lånen förfallen ränta. Företagets inbetalningar till statskontoret skulle därigenom komma att för vart och ett av ifrågavarande två år minskas från omkring 6,000 kronor till omkring 3,200 kronor. Huruvida därutöver några extraordinära hjälpåtgärder kunde anses påkallade i detta fall, syntes böra prövas i samband med framställning om författningsenliga bidrag till utförande av ifrågasatta hjälpkanal.

Departements-
chefen.

Som gällande bestämmelser (kungörelse 1926:258; 1929:166) icke inrymma befogenhet för Kungl. Maj:t att medgiva uppskov med inbetalningar av amorteringar å lån av ifrågavarande slag, får jag på de skäl, som lantbruksstyrelsen anført och som synas berättigade, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att uppskov under två år med amortering av två till reglering av Årån och tillstötande vattendrag mellan Erlandsdamm och Sölaryd i Jön-

köpings län den 6 maj 1921 och den 23 februari 1923 beviljade lån från odlingslånefonden må medgivas, dock med bibehållen skyldighet för intressenterna att under uppskovstiden erlägga ränta efter 3.6 procent å de oguldna delarna av nämnda lån.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.

